

Ergotherapie binnen de ontwenningbehandeling is al geruime tijd ingeburgerd, maar door de grote turn-over, is het telkens opnieuw de opdracht van de ergotherapeut om de nieuwe patiënt de zin en doelstelling van ergotherapie binnen de totaalbehandeling te verduidelijken.

Aanvankelijk hebben de patiënten het gevoel dat ergotherapie in het programma gekomen is om hun tijd te passeren. Het is dan ook, de eerste opdracht om hen duidelijk te maken dat ergotherapie meer is, het motiveren waarom ergotherapie in het programma zit

De hulpvraag in ergotherapie ontbreekt meestal, zodat een schets van verhouding activiteit en verslaving in een eerste fase belangrijk is.

In de infolessen rond verslaving komen de gevolgen van het drinken of slikken aan bod zowel op fysisch, psychisch of sociaal vlak. Ik begin dan ook met te stellen dat op gebied van functioneren of actief zijn, de verslaving zijn sporen nalaat. Elke vorm van activiteit valt volledig weg – de activiteiten gebeuren in horten en stoten - de activiteiten gebeuren nog zoals vroeger maar worden op geen enkele manier nog positief beleefd. (de passie wordt verlegd naar het drinken of slikken.). Door het drinken of slikken vermindert de energie, het engagement en inzet. Men gaat op een lager niveau gaan functioneren en de afwerking en het resultaat laat op zich wachten of komt er niet. De planning en doelgerichtheid van de activiteit verdwijnen en stilaan zwakt de motivatie af en op termijn kan de activiteit volledig wegvallen. Dit is zowel het geval in vrijetijdsactiviteiten als op werkgebied als op activiteiten die verband houden met de sociale of familiale rollen die men dient te vervullen (vader/moeder, echtgeno(o)t(e), zoon/dochter, verenigingsleven...) Het gevolg hiervan kan zijn dat het beeld dat men heeft van zichzelf negatief geladen wordt en dat pogingen om tot herstel te komen moeilijker wordt naargelang de tijdsspanne van het verslavingsprobleem langer duurt. Het komt nochtans vaker voor dat de persoon de gevolgen ontkent en bijgevolg denkt dat er geen vuiltje aan de lucht is: we spreken dan van overschatting.

Bij het horen van deze motivering, waarom de aandacht voor het functioneren en het doen van activiteiten opgenomen is binnen het totaalprogramma, zie je toch meestal reacties van herkenning en een bereidheid om daar aan te werken.

In een aantal gevallen ligt de psychische aftakeling aan de basis waarom de situatie fout wordt ingeschat, daar moet je natuurlijk geen grote theorieën aan verkondigen, maar de persoon directer en gestructureerder aanpakken om ze meteen een houvast te geven.

Nadien komt de keuze van de activiteit, die afhankelijk van de interesses en de persoonlijke appreciatie van het eigen kunnen, ofwel

- gestructureerd is: de activiteit biedt veiligheid, het draait rond techniek en het biedt een houvast.
- creatief is: de activiteit biedt geen veiligheid, houdt risico's in en techniek garandeert nog geen resultaat.
- half gestructureerd en half creatief is: de techniek zelf biedt al enige veiligheid en het resultaat is al min of meer verzekerd maar het onderdeel creativiteit is aanwezig.
-

De veiligheid van een activiteit en het zelfvertrouwen spelen dus een belangrijke rol in de keuze van activiteit en het aandurven van nieuwe uitdagingen.

Voor mensen die spontaan niet tot een keuze komen probeer ik in te schakelen in opdrachten die lopende zijn op kliniekniveau, afdelingsniveau of technische hulp aan medepatiënten.

De observaties geven een beeld van het functioneren van die persoon in een concrete doegerichte en materiaalverwerkende situatie. Alle observatiemogelijkheden hier opnoemen zou ons te ver leiden, maar ik wil het hebben over enkele voor mij veel voorkomende en bijgevolg typerende observaties in het werken met mensen met een verslavingsproblematiek.

- aftakeling
- ontweningsverschijnselen: beven, concentratiemoeilijkheden
- impulsiviteit, weinig of geen planning
- onmiddellijke behoeftebevrediging, moeilijk kunnen uitstellen, geen geduld
- roekeloos omgaan met materiaal, niet kunnen inschatten van de gevaren
- alles of niets, onbegrenstheid
- tonen van macht, eigen kunnen, kwetsbaarheden verdoezelen, zich willen bewijzen.
- omgaan met falen, doorzetting

Omgaan en bespreekbaar stellen van deze observaties is een opdracht die de eerste weken heel wat tijd in beslag neemt. Van daaruit komen de doelstellingen voor verdere behandeling en verwijzing naar het forumprogramma.

- voor mensen met uitvalsverschijnselen of regressieve levensstijl:
  - ergotherapeutische functietraining
  - preprofessionele training
  - activerende ergo
- voor mensen die eerder gestructureerde vrijetijdsactiviteiten wensen:
  - ambachtelijk projectwerk
  - kalligrafie
- voor mensen die kiezen voor een kleine uitdaging naar creativiteit toe:
  - glas- en zijdeschilderen
  - creatieve technieken
- voor de echte creatievelingen:
  - creatief atelier
  - werken met klei
- voor de liefhebbers:
  - klassieke dans
  - houden van dieren

Op die manier hopen we van iedere patiënt op de juiste plaats te krijgen qua doelstelling en/of wens naar verandering toe.

Godfried Vandamme
Ergotherapeut